

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Jozef op de weg der vernedering

(Genesis 37:12-36)

De broers gedragen zich steeds vijandiger tegenover Jozef. Zó zeer zelfs, dat zij besluiten hem uit de weg te ruimen, wanneer hij hen in opdracht van zijn vader komt opzoeken in Dothan.

De reactie van de broers, die hem van verre zien aankomen, doet denken aan het woord uit Joh. 1:11, waar van Jezus gezegd wordt: „Hij kwam tot het zijne, maar de zijnen hebben Hem niet aangenomen”. Van stond af aan is er de felle tegenstand. Daar komt de zoon der verkiezing aan, nee niet enkel vaders lievelingetje, maar de zoon van Gods welbehagen. En dat laatste m.n. zit hen hoog. Dat is de engel, die steekt. Dat hij de meeste van hen zal zijn.

Wie het aangrijpende lijdensverhaal van onze Here Jezus heeft gelezen en dan nog eens terug grijpt naar dit OT-ische lijdensverhaal, die wordt getroffen door de wijze waarop de lijdenden reageren. Er komt geen klacht uit hun mond. Of zoals de profeet Jesaja van de lijdende knecht zegt: „als een schaap, dat stom is voor zijn scheerders, zo deed hij zijn mond niet open.” Het zijn de mensen, die met Hem handelen en Hij laat hun geworden.

Zo ook de broers met Jozef. Hij laat hun geworden. Zij besluiten hem te doden, de hand aan hem te slaan, maar van Jozef horen we geen woord.

Opmerkelijk is, dat twee broers zich nog moeite voor Jozef getroosten. Ruben, de eerstgeborene, en Juda. Zij trachten ieder op eigen manier Jozef het leven te redden, zonder daarbij in konflikt te komen met de andere broers, van wie de zonen der beide slavinnen Jozefs meest verklaarde tegenstanders zijn (vs. 2).

Juda voert zelfs eerst een economisch motief aan, daarna pas een humaan motief. „Wat voordeel is er in gelegen, wanneer wij onze broeder doden en zijn bloed verbergen? Komt dan, laten wij hem aan de Ismaëlieten verkopen, doch laten wij niet de hand aan hem slaan, want hij is onze broeder, ons eigen vlees.” (vs 27) Je hebt soms het economische

DOOR J. BOUMA SLIEDRECHT

bitter hard nodig om het humane te kunnen verkopen. Dat merk je tot op de dag van vandaag. De mensen zijn helaas vaak meer aanspreekbaar op hun portemonnee, dan op hun naastenliefde of medemenselijkheid. Een levende Jozef is meer waard dan een dode Jozef en tegelijk zijn de broers hem dan mooi kwijt. Zo wordt Jozef door z'n broers versjacherd aan Midianitische kooplui, die op weg zijn naar Egypte.

—☆—

Tenslotte concentreert dit lijdensverhaal zich in het verdriet en de rouw van vader Jakob. Voor vader Jakob hebben de broers Jozef dood moeten verklaren, en de bewijzen daarvoor hebben ze snel geproduceerd. Het pronkgewaad gedoopt in het bloed van een geitebok.

Jakobs verdriet is intens. En Jakob scheurde zijn mantel, deed een rouwgewaad om zijn heupen en treurde lange tijd over zijn zoon. Al zijn zonen en al zijn dochters deden hun best hem te troosten, maar hij weigerde zich te laten troosten, en zeide: Nee, rouwdragend zal ik tot mijn zoon

in het dodenrijk neerdalen. En zijn vader beweende hem.” (vss. 34, 35).

Jakob is radeloos van verdriet en ontroostbaar. En je kunt je niet voorstellen, dat de broers dat hebben kunnen aanzien, dat ze het zelfs aandurften om hun vader te troosten. Zij, die hem met eigen handen dit verdriet hebben aangedaan.

Je ziet in het verlengde van vader Jakob de vrouwen bij het graf van Jezus staan. M.n. Maria van Magdala, een zielsverdrietige Maria, voor wie de werkelijkheid zonder Jezus een hele andere werkelijkheid is geworden. Zonder Pasen betekent Golgotha inderdaad wat Jakob zegt: Een weerzien is er alleen in het dodenrijk.

Toch, hoe zwaar dit verlies vader Jakob ook drukt, gaat hij er ook niet een beetje de tragische kant mee uit? Ik zeg dat heel voorzichtig, want het verdriet laat zich soms maar heel moeilijk peilen en in hoeverre kunnen wij daarover oordelen? Maar duidelijk wordt hier toch wel, dat het in Jakobs leven helemaal gedraaid heeft om Jozef. Jozef de zoon, die hij liefhad. En wanneer Jozef sterft, dan sterft ook het hart van zijn vader.

Ik wijs in verband hiermee op vs. 2. Daar staat: „Dit is de geschiedenis van Jakob. Jozef, zeventien jaar oud — ...”. De geschiedenis van Jakob dat is: Jozef! Nu weet ik wel, deze uitdrukking: „dit is de geschiedenis van...” kom je vaker tegen in het boek Genesis als de inleiding op een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van het heil. (Gen. 2:4, 5:1, 6:9, 10:1, 11:10, 21:12, 25:19 en 37:2).

Toch, hier bij Jakob en Jozef krijgt die uitdrukking wel een heel bijzonder aksent. Jakob, dat is Jozef. Zo heeft Jakob dat zelf gezien en ervaren. Jakob heeft alles gezet op deze zoon, die door

Inhoud

- 89 Ds J. Bouma,
Jozef op de weg der vernedering (Gen. 37:12-36)
- 90 Mr J. Meulink,
Onze Eredienst (Liturgische overpeinzingen - 3)
- 91 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 92 D. W. L. Milo,
Dode vlieg in de zelf
- 93 De vrouw in het ambt van diaken (2)
- 94 W. Kats - In memoriam
Ds W. Scheele
- 95 T. Hoekstra,
Vloeken in de literatuur (ex libris)

hem boven al zijn broers verheven was.

En als Jozef er niet meer is, dan heeft ook voor Jakob het leven geen zin meer, dan kan het boek der geschiedenis wel dicht.

—☆—

Is het daarom niet veel betekend, dat het laatste zinnetje van dit hoofdstuk luidt: „De Midianieten nu verkochten hem naar Egypte, aan Potifar, een hoveling van Farao, de overste der lijfwacht.” Het is of de bijbelschrijver ons hier een stille knipoog geeft en zeggen wil: en toch, de geschiedenis gaat door. God heeft voor Jakob nog iets heel groots in petto.

Maar wat er met Jozef gebeurt vanaf het moment dat de broers hem uit handen gegeven hebben, dat blijft voor Jakob verborgen (en ook voor de broers), tot op de dag dat God hen dit zal openbaren. Maar Jozef is in Gods handen en Hij doet in het verborgene grote dingen met hem. Na Goede Vrijdag wordt het Pasen. Ook voor Jakob.

ONZE EREDIENST

Liturgische overpeinzingen (3)

Zang en spel

Na de Reformatie is de gemeente weer een zingende gemeente geworden. Dat betekende een grote winst. Ruim duizend jaar had de gemeente niet meer gezongen.

Het is erg jammer, dat over het zingen zelf en de begeleiding door orgelspel nog al veel onenigheid geweest is in de loop der jaren. Mijn grootvader stond aan het begin van deze eeuw in een gemeente van oud-gereformeerde signatuur. In deze gemeente zong men twee berijmingen door elkaar heen. Er was nl. geen overeenstemming te bereiken over één berijming. Daar was nog een derde groep in de gemeente, die helemaal niet zong, omdat men bezwaar had tegen orgelbegeleiding. Toen mijn vader eens zijn vader verving, was het orgel kapot. Nu was de chaos volkomen. De derde groep ging toen op haar wijze zingen. Het klonk erbarmelijk. En dat terwijl het volk van God met zijn Heer sprak!

Waarom wilde die ene groep geen orgelbegeleiding? Daar had men „vrome” argumenten voor. Zo bijvoorbeeld 1 Cor. 14 : 9. Ook de synode van Dordt had zich op deze tekst beroepen om orgelbegeleiding af te wijzen. „Evenzo indien gij met uw tong geen verstaanbare volzin spreekt, hoe zal men het gesprokene begrijpen? Gij zoudt immers in de lucht spreken?”. Een vreemd tekstgebruik, want het ging in Corinthen over het uitstoten van klanken en spreken van woorden, die oningewijden niet begrepen.

Na de reformatie is er veel op het kerkorgel gescholden. Het feit, dat de R.K. Kerk wel een orgel gebruikte, was voor vele van onze voorvaders blijkbaar al voldoende om een afkeer van het orgel te hebben. Gelukkig is deze afkeer nu geheel verdwenen. Algemeen wordt aanvaard, dat het orgelspel zeer gewenst is tot steun van de gemeentezang.

Deze steun is een goede zaak. Jammer, dat er in veel kerken gemeentelieden zijn, die niet deelnemen aan de gemeentezang en vaak zelfs geen psalmboekje bij zich hebben. Ze vergeten, dat de gemeentezang een wezenlijk onderdeel van de eredienst is. Het is zelfs een hoogtepunt. De gemeentezang is immers het vrijwillig lofoffer van de kerk. Bij deze zang spreekt de gemeente tot God. Daarbij belijdt ze haar zonde, vraagt Gods bescherming en prijst Hem voor zijn redding. Wanneer dit doel van de gemeentezang steeds goed in het oog was gehouden, zou er over het zingen niet zoveel onenigheid geweest zijn.

De gereformeerden zijn het erover eens, dat het zingen van psalmen een belangrijke functie in de eredienst heeft, maar wanneer de vraag gesteld wordt, welke berijming gezongen moet

DOOR J. MEULINK ENSCHDE

worden, is het met de eenstemmigheid al weer over.

Daar zijn ook in de Ned. Geref. kerken nog velen, die de voorkeur geven aan de oude berijming. Ze zijn deze van ouds gewend. De woorden zijn hen in vroeger jaren vaak tot troost geweest. Men voelt zich met die oude vertrouwde woorden verbonden.

Anderen geven de voorkeur aan nieuwere meer eigentijdse berijming. De oudere is vaak voor jongeren niet meer begrijpelijk. Kerktaal moet verstaanbaar blijven. Een gereformeerde kerk moet telkens weer gereformeerd worden. Dat geldt ook voor de kerktaal, zowel in spreken als in het zingen.

We moeten bewaren wat eeuwig zeker is. Modernistische progressiviteit is een onding. Maar hetzelfde geldt van een star conservatisme, dat alles bij het oude wil laten. (Deddens „Waar alles van Hem spreekt”).

Sinds de Reformatie is het steeds weer moeilijk gebleken om tot een nieuwe berijming over te gaan. Al heel spoedig kwam er partijstrijd over de berijming. In 1566 is voor de berijming van Datheen gekozen. Helaas een verkeerde keus. Het gevolg was, dat we eeuwenlang een trage kerkzang kregen. Toch heeft deze berijming het enkele eeuwen uitgehouden en er zijn ook nu nog kerken waar deze berijming gezongen wordt.

In 1773 kwam een nieuwe berijming tot stand, de „Statenberijming”. Hoewel tegen deze berijming ook veel bezwaren zijn

in te brengen, heeft ook deze het lang uitgehouden. Prof. K. Schilder schreef in 1927 over deze berijming, dat ze tekort doet aan het geopenbaarde Woord en dat Woord soms verdringt. Onze huidige psalmberijming moet weg, zo meende hij.

In de zestiger jaren is in veel kerken de interkerkelijke berijming ingevoerd, die nu naast de oude in onze kerken gebruikt wordt. Persoonlijk vind ik de woordkeus van de nieuwe berijming vaak te weinig eigentijds. Ook wijkt ze wel eens onnodig van de bijbeltekst af. Neem b.v. psalm 23 : 2: „Onder het oog van hen, die mij verraden richt Gij mij toe het nachtmaal der genade”. Hierin wordt afgeweken van de bijbeltekst en wordt een Nieuwtestamentische gedachte ingevoerd. Immers nachtmaal is een ouderwets woord voor het avondmaal.

Ook het zingen van gezangen is in Nederland een moeilijk probleem.

Terwijl gereformeerden in andere landen wel steeds vrije liederen zongen, is het hier vaak een twistappel geweest. Terecht heeft ds A. Hilbers op een synodevergadering van de Chr. Geref. kerken eens opgemerkt, dat het al of niet zingen van gezangen een typisch Nederlands probleem is. Het is mij niet bekend of deze nuchtere opmerking bij al zijn collega's goed gevallen is.

De Afscheidenen hadden terecht ernstig bezwaar tegen de bundel 'Evangelische gezangen', omdat vele van deze gezangen in strijd met de Schrift waren. Dit schijnt later een zekere afkeer tegen alle gezangen in de hand gewerkt te hebben.

Bij vergelijking tussen psalmen en gezangen moeten we oppassen niet met onzuivere argumenten te werken. Dr K. Deddens schreef daarover in „Waar alles van Hem spreekt”. Hij wijst erop, dat de psalmen van Christus zingen en liederen van het verbond zijn. Aan de andere kant behoeft het Nieuwtestamentisch lied niet uit de eredienst geweerd te worden. Wie zegt: „wij mogen alleen uit de Bijbel zingen”, vergist zich. Een berijming is altijd een weergave, waarin een zekere vrijheid geoorloofd is. Een vrij lied is niet verboden, mits het zich aansluit bij Gods Woord. Het moet antwoord zijn op het Woord.”

In Col. 3 : 16 lezen we, dat in de gemeente psalmen, lofzangen en geestelijke liederen gezongen werden. Waarschijnlijk is Ef. 5 : 14 een deel van een van die lofzangen: „Ontwaakt gij die slaapt en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten.”

In de Ned. Geref. kerken hebben de landelijke vergaderingen van

Breukelen en Enschede hun fiat gegeven aan een selectie uit het Liedboek. Door deze selectie wil men een handreiking doen aan de kerken. Daar bestaat uiteraard geen plicht om van het Liedboek gebruik te maken.

Vóór de dienst

Het karakter van de kerkdienst, ontmoeting van God met zijn volk, brengt met zich, dat wij ons tijdens de kerkdienst eerbiedig gedragen. Toch geloof ik niet, dat de diensten zo stijf behoeven te zijn als bij ons het geval is.

Het is jammer, dat elke spontaneïteit ontbreekt. In vroeger tijden werd wel gelegenheid gegeven om de predikant door interrupties te onderbreken. Zou zo iets bij ons ook niet mogelijk zijn? Begin februari bezocht ik in Washington een kerkdienst. Het viel me op, dat het er veel ongedwongener toeging.

Hier begroeten veel predikanten de gemeente. Een dwaze zaak, want bij ons moet de gemeente zwijgen. Daar mochten we echter ook antwoorden op de groet van de predikant. Als we een bepaalde opmerking erg goed vonden, kwam er applaus. Het is waar, dat dit gemakkelijk ont-aarden kan, maar het maakte de dienst wel minder stijf.

Vóór de dienst zijn we natuurlijk vrij. We zitten niet in een heilig kerkgebouw. Daar is niets tegen (integendeel) elkaar te begroeten of een rustig praatje met onze burens te houden. Natuurlijk moet het geen wanordelijke boel worden.

Een goede gewoonte ook is het, dat er voor de dienst op het orgel gespeeld wordt, al lijkt dat voor de organist niet altijd een dankbare taak.

Daar vindt echter vóór de dienst in veel kerken nog iets plaats, dat zich aan het oor en oog der gemeente onttrekt. De kerkeraad heeft zich dan in een ander vertrek, de consistorie, afgezonderd. Dat woord consistorie betekent letterlijk de plaats waar je bij elkaar staat. Dat was het bediendenvertrek. Later werd het de vergadering van de kardinalen. In de Ned. Herv. Kerk betekent het de vergadering van de kerkeraad. Wij duiden er meestal het vertrek mee aan, waar de kerkeraad samenkomt. Wij noemden het vroeger met de oneerbiedigheid, die veel domineeskinderen eigen is, het „bidhokje”. Dit omdat er voor de dienst gebeden werd.

Een dergelijk gebed vlak voor de dienst was in vroeger eeuwen niet gebruikelijk. Waarschijnlijk is deze gewoonte ontstaan vlak na de Afscheiding. De politie kwam nog al eens de kerkdiensten verstoren om te zien, of de samenkomsten door meer dan het

toegestane aantal bezocht werd. Wat het getal te groot dan werden de kerkgangers uiteengejaagd en proces verbaal opge maakt. Dit gebed werd gehouden voor de dienst om de Here te vragen, of de kerkdienst een ongehinderd verloop mocht hebben. Vroeger duurden die gebeden nog al lang.

Mijn grootvader, die zich als predikant daaraan wat ergerde, ging soms zachtjes weg, beklom de preekstoel en begon de dienst. De dienstdoende ouderling was intussen nog aan het bidden.

Naar mijn opvatting is dit gebed in veel kerken terecht afgeschaft. Wanneer men dit wil doen moet het als hele gemeente gebeuren, b.v. als stil gebed vóór de dienst.

Er zijn trouwens voor de dienst verschillende gebruiken geweest, die later weer veranderd werden. In Enschede was het vroeger gewoonte, dat eerst de ouderlingen en diakenen binnenkwamen. De voorlezer deed de afkondigingen en gaf daarna een psalm op. Tijdens het zingen kwam de predikant met de dienstdoende ouderling binnen. Als kind maakte dat een vreemde indruk op me. Als mijn vader zo onder het gezang van de gemeente binnenkwam, had ik de indruk, dat men mijn vader toezong en dat leek me toch wat overdreven.

Ook het stil gebed is in de loop der jaren verdwenen. Oorspron-

kelijk deed men het stil gebed bij het innemen van zijn plaats, zoals dat nu nog in Zwitserland gebruikelijk is. Later is dit veranderd in een gelijktijdig stil gebed vlak voor de dienst.

Voor de predikanten was het een moeilijke zaak, waar men moest bidden. In de ene gemeente moest dat onder de kansel. In de andere weer bovenop de kansel. Wee de predikant, die de foute plaats koos. Wanneer mijn vader vergeten was waar hij in een bepaalde gemeente moest bidden, deed hij dat dan maar halverwege op de trap.

De kerkeraad komt binnen

Na het gebed van de kerkeraad plegen de kerkeraadsleden de kerkzaal binnen te komen. Een slechte gewoonte in veel gemeenten is, dat de kerkeraad nog al eens te laat binnenkomt.

Het orgel zwijgt. De predikant beklimt, na een handdruk van de dienstdoende ouderling, de preekstoel. Die handdruk is een liturgisch gebaar dat een bepaalde zin heeft. Zo zijn er meer liturgische gebaren, zoals het opheffen van de armen bij de zegen. In de eerste christelijke kerken kende men ook de vredeskus. Toen de kus een meer beperkte functie in de samenleving kreeg, nl. het teken van innige liefde, kon de vredeskus niet meer gehandhaafd blijven in de eredienst. Hoewel de kus in de laat-

ste tijd weer algemener is en een breder betekenis gekregen heeft, geloof ik niet, dat ze op dit moment weer als liturgisch gebaar in aanmerking komt.

We bepalen ons dus maar weer tot de handdruk. Voor veel gemeentelieden is die handdruk niet duidelijk. Ook ouderlingen begrijpen deze niet altijd, gezien het feit, dat ze de predikanten „sterkte” of „de Here zegene u”, of „het beste” toewensen. Het is echter niet de bedoeling de predikant iets toe te wensen. De betekenis is, dat de predikant in medeverantwoordelijkheid van kerkeraad en gemeente de dienst des Woords verricht. Mede namens hen verkondigt de dienaar het Woord. De predikant staat daar niet alleen, maar hij wordt gesteund door de gemeente.

Persoonlijk vind ik dat aparte binnenkomen van de kerkeraad geen gelukkige zaak. Het doet denken aan de intocht van een priester. In sommige kerken is het gewoonte, dat de kerkeraadsleden, inclusief de predikant, evenals de gemeente voor de dienst direkt hun plaats innemen. Als de dienst begint staat de predikant op en gaat na een handdruk van de dienstdoende ouderling naar voren om op de kansel plaats te nemen.

Dit sluit meer aan bij de gewoonte, dat Jezus zittend in de synagoge, naar voren liep en de Schrift ging uitleggen. De een-

heid van gemeente en kerkeraad komt hierbij ook beter uit.

Opening en groet

De dienst begint met wat wij met een latijns woord votum noemen. Bedoeld wordt opening. Alles wat daarvoor gebeurt, orgelspel, stil gebed, handdruk, zingen, afkondigingen valt buiten de dienst. Het zou goed zijn, dat dit gebeuren vóór de dienst ook wat sober gehouden werd.

Pas bij „votum” begint de kerkdienst. Het „votum”, „onze hulp is in de naam van de Here, die hemel en aarde gemaakt heeft”, is ontleend aan psalm 124: 8. Dit gebruik is al zeer oud en is ontleend aan de roomse mis.

Meestal gedraagt men zich alsof dit een gebed is. Ogen worden gesloten en handen gevouwen. Hier is echter sprake van een proclamatie van de drieënige God, in wiens naam wij de dienst houden. Daarom moeten wij die wel in eerbiedige houding, maar met open ogen aanhoren.

Onmiddellijk na het votum laat de predikant de begroeting horen: „Genade zij u van God onze Vader en onze Here Jezus Christus.” – Deze groet, die al in de oudste liturgie voorkomt, is aan de Bijbel ontleend. We lezen er b.v. van als Boaz de maaiers tegemoet treedt en op deze wijze heeft de engel ook Maria begroet. Bij het „votum” doet de vergadering een beroep op Christus. Bij de groet spreekt God door de ambtsdrager tot de gemeente.

Men beschouwt deze groet wel als een zegen en steekt daarom beide handen uit onder het uitspreken. Dit is niet juist. Het zegenend gebaar komt aan het eind van de dienst.

Na de groet volgt het antwoord van de gemeente. Zij groet haar Heer van haar kant met een amenlied, de eerste psalm die gezongen wordt. De te kiezen psalm moet daarmee dan ook in overeenstemming zijn.

Overigens zou het beter zijn, dat het amen na de groet ook door de gemeente werd uitgesproken. Votum en groet gebeuren staande. We groeten elkaar immers staande. Konsekvent zou zijn, dat het lied van de gemeente ook staande gezongen werd en dan in direkte aansluiting op de begroeting. Dus zonder nadere aankondiging.

De wederzijdse begroeting heeft plaats gevonden.

Merkwaardig is, dat een ouderling, die voorgaat in een eredienst, waarin een preek gelezen wordt, de groet niet zou mogen brengen. Hij gaat toch ook voor met machtiging van de kerkeraad. Mijn indruk is, dat de roomse eenmansbediening van de priester hier nog steeds een rol speelt.

Aanvechtingen

Ook ik heb, uiteraard, veel lijdenspreken moeten maken, maar ik kan er weinig van terugvinden. Waarschijnlijk heb ik ze verscheurd, nadat ik ze gehouden had. Ik vond die lijdenstijd zo'n lange, lange tijd. Gelukkig zat er meestal een Avondmaalszondag in en een zondag met „classisbeurten”. Ik beperkte het aantal lijdenspreken tot drie, die van de Goede Vrijdag inbegrepen. Ik voelde me geremd als ik bezig was met een preek over het lijden van de Here Jezus. Als ik de preek uitschreef en méér over het lijdensverhaal zei, dan de Evangelien doen, dan had ik soms het gevoel dat de Here Jezus over m'n schouder heen op m'n papier keek en zei: „Jongen, je weet niet waar je het over hebt”.

Ik denk dat de Heid. Cat. het daarom heeft over de onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling. Ja: onuitsprekelijk.

Maar we zouden dan toch kunnen preken over onze aanvechtingen? Want de Cat. brengt die in verband met Christus' lijden. „Dat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij dat mijn Here Jezus mij van de helse

Pastorale notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

benauwdheid en pijn verlost heeft”.

Het ligt opgesloten in de betekenis van het woord „aanvechtingen”, dat je door iemand wordt aangevallen. De aanvaller, dat was vroeger heel concreet de duivel. De roomsen hebben een traditie op dit punt, van middeleeuwse boetpredikers tot Borromeüs de Greeve in deze eeuw. De Heid. Cat. wijst er ergens op, dat we niet alleen de duivel als aanvaller moeten zien. We worden onophoudelijk aangevochten door de duivel, de wereld en ons eigen vlees. Toch blijft de duivel voorop gaan in het rijtje. In de „zwarte” protestantse kringen kan men er ook wat van. Daar wordt gretig verteld van verschijningen van de duivel, die jou komt aanvechten. Vooral over sterfbedden gaan er zulke verhalen. De moeder van Bartje, uit het boek van Anne de Vries, had zo'n aanvechting van de duivel. Er zijn zalvende praters die de aanvechtingen

noodzakelijk vinden. Ze waren een bewijs ervan, dat de duivel moeite deed om de stervende te pakken te krijgen. Wanneer de zieke geen aanvechtingen had, kon dat wel eens inhouden, dat de duivel geen moeite meer hoefde te doen. De zieke had z'n ziel al aan de duivel verkocht. Er is een heel draaiboek ontstaan over alles, wat er aan het sterven vooraf moet gaan, nog afgedacht van de aanvechtingen. De zieke moet biechten. Hij moet alles uitpraten. Hij moet vrouw en kinderen en vrienden en kennissen en broeders en zusters in de kerk om vergeving vragen voor alles waarin hij tekort geschoten is. Sommige romans beschrijven, hoe dit gehele proces tenslotte doorlopen is. En dan pas is er de bereidheid om heen te gaan. Dan is alles glad. Hoe groot is de barmhartigheid van de Here Jezus als Hij iemand alle aanvechtingen bespaart en alle pijn en angst. En alle wroeging. Wanneer de Here de overtredingen toedekt, waarom zou iemand dan nog met zelfbeschuldigingen moeten leuren? Als de Here in de Schrift zegt: „Daar praten we niet meer over”, waarom zou iemand dan zeggen: „Maar ik moet het kwijt en ik moet erover praten?”

Dode vlieg in de zalf

n.a.v. W. v. d. Kamp,
„Houvast aan het hemelruim”,
Kok, 1985

Afstanden tot sterren worden in astronomische getallen uitgedrukt. Hoe meet men die? Daar zijn enkele methoden voor. Een ervan kennen we uit ervaring: met 1 oog kunnen we geen afstand taxeren, met 2 ogen wel. Een ree doet dat nog beter: beweegt zijn kop heen en weer om iets onbekends te observeren.

Die taxatie houdt eigenlijk een soort *hoekmeting* in. Een wiskundig bedrijf! De afstand tussen de 2 waarnemingspunten (onze ogen) vormt, samen met de grootte van de tegenoverliggende hoek, de afstand. U kunt die taxeren (en vrij nauwkeurig), maar ook langs goniometrische berekening vaststellen.

Voor het meten van de afstand tot een hemellichaam meet men eveneens de hoek tussen de twee lijnen, welke vanaf de waarnemingspunten naar dat hemellichaam leiden. De basis van de driehoek acht men bekend: men nam als basis de middellijn van de cirkel, welke de aarde door het heelal beschrijft. Een reusachtige middellijn, die men meende te kennen.

Maar... wanneer de aarde nu eens niet door het heelal raast, doch stil op haar plaats blijft staan, als de Schrift zegt? Dan is die gigantische basis, waarop de afstand tot hemellichamen berekend werd, niet groter dan de middellijn van de aarde: 13.000 kilometer en geen streep meer. Gevolg: de afstanden tot hemellichamen, in miljoenen lichtjaren uitgedrukt, vallen eveneens terug tot fracties daarvan. Het heelal blijkt volstrekt niet oneindig te zijn – maar, als alle geschapen dingen, *eindig*.

De andere berekeningsmethode, die uitgaat van de straalbreking van het licht, als in de regenboog, laten we onbesproken; daar ook deze methode de laatste tijd wetenschappelijk aangevochten wordt.

Maar uit die straalbreking werd wel iets anders vastgesteld: dat de gebieden in het heelal, welke voor bewoonbaarheid in aanmerking komen, praktisch tot nul zijn gereduceerd.¹⁾ Daar gaan de bewoonde werelden in de ruimte, de Marsbewoners en het mannetje in de Maan! Sommige geleerden menen, dat de aarde nabij het middelpunt van het heelal moet liggen. Professor Ellis van Kaapstad komt zelfs tot de conclusie, dat wij juist in het centrum wonen. Bovendien heeft Van der Kamp door

DOOR
D.W. L. MILO
DALMALLY

meting vastgesteld, dat de aarde stilstaat, zelfs niet om haar as draait; en dat laatste (wie had dat nu gedacht?) is altijd de *basis* geweest van koersberekeningen bij de artillerie, zee-, lucht- en ruimtevaart!

—☆—

Daarom rijst de vraag: is de kwestie, of de aarde dan wel de zon in het centrum van het heelal ligt, eigenlijk wel de moeite waard? En het antwoord is al gegeven. Als het een spelletje van nietes-welles zou zijn – neen. Maar het geloof onderzoekt alle dingen en moet elke redenering, welke Gods Woord bestrijdt, slechten. En als we nu even de schrijver volgen, zullen we schrikken van de enorme konsekwenties, welke de „ontdekking” van Copernicus en Galilei heeft gehad; voor de wetenschap, voor de christenheid, voor het menselijk denken, voor de toekomst van onze kinderen.

Copernicus leidde tot nieuwe natuurkundige wetten en een veel groter heelal dan voorheen was aangenomen; terwijl de onttroning van de mens, die voorheen het centrum van Gods schepping was, de allergrondigste morele en theologische gevolgen had.²⁾ In de geschiedenis van de menselijke geest kan worden aangetoond, dat de leer van de oneindigheid der ruimte bewust verstaan werd als het overbrengen van Goddelijke eigenschappen naar de wereld.³⁾

Galilei's denkwijze legde het fundament voor de moderne natuurwetenschap en techniek, en in welke crisis hij het theologisch denken sindsdien gebracht heeft laat zich maar moeilijk beschrijven.⁴⁾ zegt een andere geleerde. Tot vandaag toe vecht de kerk voor een inventaris van geloofswaarheden, die met de door waarneming verkregen in-

zichten (lees: veronderstellingen) niet langer verenigbaar zijn. Daaronder de voorstelling van een Opperwezen, een almachtige Vader in de hemel.⁵⁾

Gaat u inzien wat er aan de hand is? De wetenschap is gaan heersen over het Woord en de gelovige moet zijn mond houden. Eerst lijkt het of de mens een nietig stofje in het heelal wordt; het unieke van de aarde en van de mens verdwijnt. Maar dat is slechts schijn. Meer dan ooit is de mens het *middelpunt* van de dingen geworden! De hele kosmos is een theoretische bespiegeling van het menselijk subject geworden.⁶⁾ De mens heerst en maakt de dienst uit. God is nergens.

De verklaringen van de wereld, welke waar zouden kunnen zijn – zegt de schrijver – staan tegenover een Verklaring welke waar is. Het oneindige universum, zegt een ander,⁷⁾ van de nieuwe kosmologie, oneindig van duur zowel als in ruimte, waarin eeuwige materie, overeenkomstig eeuwige en noodzakelijke wetten, eindeloos en doelloos in de eeuwige ruimte bewegen, erfde de zijns-eigenschappen van Goddelijkheid – al de andere nam de weggeane God met Zich mee. En nog is het einde niet.

—☆—

Zoals de objectivering van het menselijk lichaam (begonnen vrijwel gelijktijdig met Galilei's optreden!) steeds meer leidt tot een analyse van geraamte en chemische processen, zo vervolgt de natuurwetenschap haar weg naar het moderne wereldbeeld. De wereld valt uiteen in louter berekeningen, ficties van de menselijke geest. Ze bevatten niet meer de schepping – maar hebben slechts betekenis om een praktisch doel te bereiken. Het hele moderne wereldbeeld komt voort uit de wil tot macht. Het heeft niet meer tot doel om de schepping te kennen, maar om haar zoveel mogelijk te beheersen en uit te buiten.⁸⁾

De mens een hoeveelheid botten en chemische reacties? Ja, de Amerikaanse astronoom Sagan verklaart dat hij „een toevallig door evolutie tot aanzijn gekomen colletie van water, kalk en organische moleculen is”.... Dat is wel de grofste beschrijving van de naar Gods beeld geschapen mens.

Van alle ontdekkingen en overtuigingen heeft waarschijnlijk geen enkele een dieper invloed op de menselijke geest gehad, dan de leer van Copernicus.¹⁰⁾

„De konsekwentie is een godloze wereld. In de moderne kosmos komt geen God voor. De moderne kosmos is een reductie (aantasting) van de schepping. Het goddelijke is geëlimineerd. Dat is het catastrofale”¹¹⁾. „De Copernicaanse omkering heft in wezen de mens meer in het middelpunt dan ooit. De middeleeuwse kosmos kende God als middelpunt; de hemel werd belangrijker dan de aarde gedacht”¹²⁾.

—☆—

Het woord evolutie is gevallen. „Vermoedelijk heeft geen wetenschappelijke ontwikkeling een zo onmiddellijk of verstrekkend effect op de mensheid gehad als Darwin's „Oorsprong der Soorten”.⁹⁾ Copernicus en Galilei hadden de weg tot het evolutionisme geopend. Men „denkt” daarbij, dat de mens is ontwikkeld van primitieve proto-plasma's, via eencellige wezentjes, tot reptiel, zoogdier, aapachtigheid en eindelijk tot denkend en rechtopgaand mens. Die ontwikkeling zou miljarden van jaren hebben gekost, miljarden jaren van automatische ontwikkeling, selectie en overleving van de sterkste. Voor schepping en Schepper is geen plaats.

Darwin stelde de mens op een lijn met de dieren. Door het omverwerpen van de oude universums werd het mensdom doelloos aan zijn lot overgelaten in een zinloos oneindig heelal.¹³⁾ De mechanisering van het wereldbeeld „leidde met onweersstaantbare konsekwentie naar de voorstelling van God als een gepensioneerde ingenieur, en van daar naar Zijn complete uitbanning was slechts een stap” zegt weer een ander.¹⁴⁾

Maar „de zaken gaan verkeerd, wanneer dingen, aangenomen feiten, over de Schrift gaan heersen”, zei dr K. Schilder eens. „De Bijbel is zonder vergissingen, zowel wanneer hij over de geschiedenis en over de kosmos, als wanneer hij over de zaligheid spreekt”.¹⁵⁾

„Het is daarom een misvatting te menen, dat de moderne kosmos altijd bestaan heeft. Dié wereld is niet Gods schepping, maar slechts een verwoesting van Gods schepping door de Hinderaar, die zijn eigen gebied tussen hemel en aarde heeft gewrongen.”¹⁶⁾ „De objectivering (= de schepping tot voorwerp van ons denken maken) is in wezen niets anders dan het vermoorden van het schepsel. Het is bijna niet in te denken, hoe vreselijk de verandering is.” „De

natuur van het avondland heeft geen hemel meer boven zich." 17)

—☆—

Terug naar onze titel: dode vlieg in de zalf. 18) In de middeleeuwen heerste het Woord. Thomas van Aquino stelde een volmaakte harmonie tussen geloven en weten, en wel op grond van klare onderscheiding tussen Goddelijke illuminatie en menselijk waarnemen.

Bij de reformatie vielen de stemmen uiteen. De Lutherse Osian der verzette zich sterk tegen Galilei's on-Bijbelse idee. Calvin nam een minder sterk standpunt in en zijn volgelingen lieten zich volkomen door de wereldse wijsheid meeslepen. „Theologen en exegeten hebben, door het uitdenken van minnelijke schikkingen tussen Gods openbaring en wereldse schijnwijsheid, de kerk van Christus een allerslechtste dienst bewezen. Eerbied voor „wetenschappelijke feiten” komt gevaarlijk dicht bij afgoderij.” 19)

Sedert 1543 hebben vele miljoenen, begoocheld door onbewijsbare theorieën, de sprekende God de rug toegedraaid. De schepping en de Schepper verloochend, zijn beloften verworpen. De mens overgeleverd aan zijn driften, welke wetenschappelijk tot onvermijdelijke chemische processen zijn terug te voeren. De sterksten eigenen zich het recht toe, de zwakke exemplaren en minder sterke volkeren uit te roeien. Een leefbare economie wordt met anticonceptie, kindermoord, en euthanasie geregeld. Onder het mom van mensenrechten wordt het grootste onrecht aan kinderen Gods begaan.

De schrijver Wolter van der Kamp zal om Sion's wil niet zwijgen, totdat Jerusalems voorrecht zal blijken als het morgenlicht, voor vorsten en voor volken. 20)

1) aldus Y. P. Varshni — 2) Ridpath in Enc. of Astronomy & Space — 3) C. F. v. Weissäcker — 4) Th. Löbsack — 5) idem — 6) idem — 7) A. Koyré in Closed World — 8) idem — 9) W. T. Jones — 10) J. W. Goethe — 11) dr F. de Graaff — 12) idem — 13) E. R. Harrison, Am. Astronoom — 14) E. J. Dijksterhuis — 15) dr Fr. Schaeffer — 16) dr F. de Graaff — 17) idem — 18) Pred. 10:1 — 19) pag. 132 — 20) Jes. 62:1.

Opm. In mijn artikelen over Halley's komeet ben ik gemakshalve uitgegaan van een draaiende aarde, hoewel reeds overtuigd door v. d. Kamp's boek.

De vrouw in het ambt van diaken (2)

J. F. Arends, F. van Deursen, J. D. Janse —
Meerderheidsrapport

Diakenen en vrouwen

In het kader van deze vereisten voor diakenen vinden we nu echter ook een verwijzing naar „vrouwen”. Vs. 11 (letterlijk weergegeven): „Vrouwen insgelijks waardig, geen kwaadspreeksters, nuchter, betrouwbaar in alles.”

Hoe hebben we dit te verstaan? Moeten we hieruit konkluderen dat er dus ook vrouwelijke diakenen waren? Het staat nog te bezien of de apostel hierop werkelijk doelt. Bekend is de opvatting, waarvan onze gebruikelijke Bijbelvertaling van het NBG ook blijk geeft, dat hier bedoeld wordt op de *echtgenotes* van genoemde diakenen. Bij de vereisten die hen persoonlijk betreffen komt dan nog, dat ook „de vrouwen” (in de zin van: hun vrouwen, vgl. 2:8 en 9: de mannen – evenzo de vrouwen) moeten delen in hun waardigheid, soberheid, tong in bedwang. . . .

Voor Uw vergadering, voor het merendeel uit ambtsdragers bestaande, behoeft het geen betoog, dat het wat uitmaakt hoe „de vrouw” is!

Deze opvatting is bepaald niet verouderd te noemen of per se ingegeven door vrees voor „de vrouw in het ambt”: ook de Groot Nieuws bijbel, die toch zeer bij de tijd is, die het apostolische „broeders” geregeld (en terecht) weergeeft met: broeders en zusters, kiest hiervoor en heeft: „hun vrouwen moeten . . .”. Waarbij dan ook het vervolg heel passend lijkt aan te sluiten: „Diakenen moeten van één vrouw de man zijn . . .” vs. 12.

Evenwel, deze uitleg vindt niet aller instemming. Er staat toch maar niet „hun vrouwen”, maar enkel „vrouwen”. En het is moeilijk in te zien waarom nu juist bij de diakenen en niet bij de opziener de vrouw moet genoemd. En, met verwijzing naar Rom. 16:1 (waar Febe toch ook „diakonos” van de gemeente te K. heet) geeft men dan de voorkeur aan de mening dat de apostel hier wel zal doelen op de vrouwelijke *collega's* van de diakenen, hun vrouwelijke medediakenen. Deze krijgen hier dan nog even apart te horen, dat zij aan soortgelijke eisen moeten voldoen. Hetzelfde wat

van de (mannelijke) diakenen is gezegd, geldt ook de vrouwelijke. Deze interpretatie vindt ook binnen de commissie verdediging. In dit rapport willen we toch niet nalaten twijfel uit te spreken of hier wel juist wordt gezien. Te vragen valt: als het om niet meer en niets anders zou gaan dan vrouwelijke diakenen, waarom moeten deze nog apart genoemd? Zij vallen dan toch onder de diakenen, heten dan ook „diakonos”, ze kunnen in het Grieks met dezelfde termen worden aangeduid. „Diakenen moeten waardig zijn . . .” vs. 8 v.v., daarin zijn zij dan toch alle begrepen, mannelijke en vrouwelijke! Waarom moet dit voor de laatsten nog eens herhaald en waarom worden zij als „vrouwen” aangeduid, ja onderscheiden van „diakenen”? In vs. 12 heet 't opnieuw „Diakenen . . .” en dan blijken dat weer zonder meer mannen te zijn!

Het valt te verstaan dat er onder hen, die menen dat niet bedoeld kan zijn „de vrouwen van de diakenen”, nog een andere opvatting wordt gevonden. Namelijk deze: dat men hier te denken heeft aan *vrouwen, die zonder dat zij zelf het diakenambt bekleedden, wel met de diakenen samenwerkten*. Met „vrouwen evenzo . . .” zou dan een derde categorie in het oog gevat worden:

vs 2 vv: „de opziener moet . . .

vs 8 vv: „diakenen evenzo moeten . . .”

vs 11 : „vrouwen evenzo moeten . . .”

De hervatting van „diakenen . . .” in vs. 12 wordt dan daarbij wel uitgelegd als een opmerking achteraf, waarin diakenen die goed hun diakenambt vervullen of hebben vervuld uitzicht wordt geboden op een stapje verder: opziener worden. Hoe dit zij, vrouwen die diakonaal werk doet, vinden we verderop in de brief inderdaad genoemd (5:9 v.v.): de weduwen. Zij moesten ook aan bepaalde vereisten voldoen en worden dan „ingeschreven”.

Vrouwen, die onder leiding van diakenen werkzaam zijn in de bediening – het past ook bij het beeld van Hand. 6: de zeven mannen die over de dagelijkse bediening werden gesteld, waarin ook weduwen een rol speelden.

Diakenambt uitzondering?

Vanwaar nu dit hele betoog? Wel, om uw vergadering ervan

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

te doordringen dat het *niet zo evident* is, dat het beeld dat de Schrift geeft nl.: voor een ambt worden mannen gekozen (apostelen, de zeven, de oudsten) ten aanzien van het diakenambt anders is, doorbroken wordt en dat voor dit ambt normaliter ook vrouwen werden geroepen.

Wel is duidelijk, dat de zusters in de gemeente zich op *allerlei wijze* verdienstelijk maken, meewerken, meezwoegen (zie Rom. 16), zo dat ook een Febe „diakonos” van de gemeente kan heten, gezien de diensten die zij daar verrichtte. En dat 1 Tim. 5 wijst op vrouwen, i.c. weduwen, die voor deze dienst ook werden aangesteld, waartoe ze zelfs een belofte aflegden.

Maar dat *tot het specifieke diakenambt*, naast dat van de opziener uitgeoefend, evenzeer vrouwen als mannen werden geroepen, is *niet duidelijk, noch lijkt het waarschijnlijk*. Gezien ook het feit, dat in de christelijke literatuur van de oude kerk, die direkt aanleunt tegen het Nieuwe Testament (de zgn. „Apostolische Vaders”) keer op keer sprake is van die ambtsdragers (opziener(s)/oudsten/diakenen), maar altijd blijken dat dan mannen te zijn. Wel worden ook daar de „weduwen” genoemd, maar dan aan de zijde van de gemeente (Ignatius' brief aan Smyrna, ± 100: Groeten aan de opziener-oudsten-diakenen, „man voor man”, anderzijds aan de „gezinnen van mijn broeders, met vrouw en kinderen en de ongetrouwden, die weduwen worden genoemd.” 12:2 en 13:1).

En zo is ook onze kerkelijke praktijk: Tot de ambten (Dienaar des Woords, ouderling, diaken) worden de zusters niet geroepen. Dat zij zodoende werkloos moeten toezien, is daarmee geenszins gegeven. Ook veel broeders worden niet geroepen tot 't ambt en kunnen (moeten) hun gaven toch gebruiken „ten nutte en ter zaligheid der andere (vervolg op pag. 86)

In memoriam Ds W. Scheele

1905 - 1986

Bij het heengaan van Ds W. Scheele, mijn vriend, broeder en pastor gedurende een bijkans 40-jarige periode vermenigvuldigen zich de gedachten. Nog zie ik hem voor mij staan met zijn vriendelijke verschijning, trouwhartige ogen, altijd meelevend in droeve of vreugdevolle dagen, met een goed Christelijk woord je opbeurend of zo nodig je vriendelijk vermanend. Ik hield van hem. Trouw en liefdevol, twee eigenschappen, die hem bijzonder kenmerkten.

Na een arbeidzaam leven ging hij op 81-jarige leeftijd heen, ten laatste verlangend zijn God te mogen aanschouwen. Een lege plaats achterlatend voor zijn lieve vrouw, kinderen, kleinkinderen en vrienden, die treuren om het gemis, maar weten, dat hij thuis kwam, thuis, eeuwig thuis bij God, Die hij trouw naar de hem geschonken gaven een leven lang met vreugde heeft gediend.

Hij was een Zeeuw van geboorte. Een ongeval, waardoor hij ten slotte een deel van zijn linkerarm verloor was oorzaak, dat hij voor de theologie-studie koos. Deze studie volbracht hij aan de Theolo-

gische Hogeschool te Kampen. Zestien jaar heeft hij de kerken van Hogersmilde, Uithuizermeeden en Zwijndrecht gediend. Twee kenmerkende gebeurtenissen uit dit tijdvak moge ik hier memoreren. Tijdens zijn ambtsperiode in Uithuizermeeden, welke gedeeltelijk samenvalt met de bange oorlogsjaren van 1940-1945 moest hij zijn trouw aan Koningin en Vaderland, o.m. bewezen door hulpverlening aan onderduikers, beloond zien met een onvrijwillig verblijf gedurende enige tijd, hem opgelegd door de bezettende macht, in het thans beroemde Oranjehotel in Scheveningen.

Gedurende zijn ambtsperiode in Zwijndrecht leidde de kerkelijke beroering in de Gereformeerde wereld tot vrijmaking van de kerk van Zwijndrecht. Als Gereformeerd confessor en man van karakter weigerde Ds Scheele terecht de boven Schrift en belijdenis uitgaande bindingen van Synode en Kerkeraad inzake verbond en doop te aanvaarden. Dit kwam hem op een pijnlijke schorsing te staan. Deze schorsing werd hem opgelegd door mensen, maar niet door zijn Zender Christus. In het vrijgemaakte Kerkverband werd het ambt in Zwijndrecht voortgezet.

Er valt meer te vertellen over zijn Arnhemse periode. 24 jaar lang was Scheele dienaar des Woords in Arnhem. De Arnhemse Kerk was in het begin der vrijmaking maar een kleine gemeente. Ds Scheele nam het beroep naar Arnhem aan. Terugblikkend zie ik hem in mijn gedachten, na bevestiging in het ambt door zijn zwager wijlen Ds Pieffers, zijn intreepreek houden in de Doopsgezinde Kerk aan de Weverstraat over Lukas 9:62 „Niemand die de hand aan de ploeg slaat en ziet naar hetgeen achter hem ligt is geschikt voor het Koninkrijk Gods”. De begintijd hier in Arnhem na de vrijmaking was mooi. Veel is er gedaan voor en hard is er gewerkt aan de opbouw van het kerkelijk leven. Wat de prediking betreft kan naar waarheid worden getuigd, dat Scheele ten volle was: Verbi Divini Minister – bedienaar van het Goddelijk Woord. De Woordverklondiging was overeenkomstig de H.S. en in overeenstemming met onze belijdenisgeschriften. Altijd weer werd gewezen op de Christus Gods, de enige Behouder en Redder van het leven, op het verzoeningsoffer van de Heiland, als grond van de verzoende relatie, waarin een mens in het Verbond met God door het geloof wordt geplaatst.

Naast Denaar des Woords was Ds Scheele in de volle schone zin van het woord – herder, vriend van jong en oud, broeder onder de broeders. Het Evangelie werd toen ook door hem verkondigd in ziekenhuis en gevangenis.

Prof. dr K. Schilder, die ik als Delfshavenaar zeer goed gekend heb (hij was toen onze dominee) heeft mij na de vrijmaking gezegd voor Ds Scheele grote waardering te hebben.

Helaas hebben zich gedurende de Arnhemse periode donkere wolken samengepakt over het vrijgemaakte kerkelijke leven. De oorzaken zijn niet in een paar woorden weer te geven. De gemeente bleef niet voor een nieuwe breuk gespaard. Het ligt nog vers in mijn geheugen hoe een losgeslagen kerkeraad ten onrechte Ds Scheele in zijn ambt schorste op gronden, die voor God en zijn kerk niet kunnen bestaan. Ds Scheele was zuiver in de bediening des Woords en der sacramenten. Op leer en leven viel niets aan te merken. En toch... De zachtmoedige Ds Scheele werd geschorst. De zusterkerk in Velp bewilligde hierin niet. Het mocht niet baten. Ds Scheele bleef trouw aan zijn Zender, Die hem immers noch roeping noch ambt ontnam. Maar het heeft hem ontzaglijk veel pijn gedaan. Lijden aan de kerk noemt men dat tegenwoordig. De arbeid in Gods Koninkrijk werd gecontinueerd. Er volgden nog enkele jaren na de vrijraking, voor zijn emeritaat op 1 januari 1972 inging, van noeste ingespannen arbeid in de gemeente, die buiten verband was geraakt. Een arbeid, die hij ondanks zijn leeftijd enthousiast verrichtte. Bij zijn vertrek liet hij een goed geordende gemeente achter. Hij vestigde zich te Gorssel, waar hij tot het laatst intens meeleefde met de Arnhemse gemeente en onze kerkelijke gemeenschap. Behalve de warm gewitte dank van zijn gemeente bij zijn afscheid ontving hij kort daarna voor al zijn werk een welverdiende Koninklijke onderscheiding.

Bij het uiten van waardering zijn voor Christenen m.i. grenzen gesteld. Die wil ik ook thans in acht nemen. Calvijn heeft ergens gezegd: Le Dieu seul est grand – Alleen God is groot.

Daarom wil ik ten slotte uit de grond van mijn hart de Vader der lichten en der geesten daarboven hartelijk danken voor wat Hij ons in Ds W. Scheele gedurende zoveel jaren aan de gemeente van Arnhem en ver daarbuiten heeft geschonken.

En het is ook voluit schriftuurlijk onze voorgangers in gedachtenis te houden, die het Woord Gods tot ons hebben gesproken.

Laat ons op het einde van hun wandel letten en hun geloof navolgen. (Hebr. 13:7).

W. Kats, Arnhem

Vervolg van pag. 85

DE VROUW IN HET AMBT VAN DIAKEN

lidmaten”. De ambtsdragers zullen er zelfs op moeten toezien dat ze de gemeentelieden stimuleren en inschakelen. Zeker ook de zusters. Aanstelling van „weduwen” kennen wij niet meer.

Zou het aanbeveling verdienen zusters aan te stellen voor bepaalde hulpdiensten in de gemeente, als een soort „diakonesen”? In feite zijn ze er al: menige zusters of zusters-gezamenlijk, die zich geven in allerlei zorg en dienst en medewerking. Soms daartoe ook uitdrukkelijk aangezocht. Gaven zullen we niet mogen veronachtzamen. Toch impliceert dit nog niet zonder meer dat wij ook zusters gaan roepen om de last van het ambt te dragen. Als dit toch overwogen wordt, dan zal men zich goed rekenschap moeten geven wat de motieven daartoe zijn. En zal men zich moeten realiseren dat dit niet in de lijn is van het beeld dat de Schrift ons biedt. Daar zijn het de mannen, die tot de ambtelijke leiding en zorg voor de gemeente worden geroepen.

Dat in dit opzicht het diakenambt een uitzondering is en van dit patroon afwijkt, is niet onomstotelijk uit de Schrift aan te tonen. De kerk van Amsterdam-C. spreekt dan ook voorzichtig. Van kiezen voor een bepaalde uitleg van 1 Tim. 3:11, van: een andere opvatting, die op zijn minst mogelijk is. Daarbij komt deze kerk dan met als ander argument: „Bij ons is er een duidelijk onderscheid tussen het ambt van diaken aan de ene en dat van ouderling aan de andere kant.” Het komt ons voor dat deze redenering niet geheel relevant is. Zeker heeft de diaken een andere taak dan de ouderling, meer in de sfeer van zorg

voor hulpbehoevenden. Maar is het zo – en als het zo gaat is het juist – dat diakenen daarmee eigenlijk los staan van de gezamenlijke zorg van de ambtsdragers voor de gemeente? Betekent de roeping tot het diakenambt ook niet dat de geroepene met de andere ambtsdragers samen een bijzondere verantwoordelijkheid voor de gemeente draagt?

Zo stelt ons Accoord het in art. 15: „De ambtsdragers tezamen vormen de kerkeraad, die belast is met de leiding en verzorging van de gemeente.” ‘t Lijkt ons toe, dat we hiermee in de lijn van de Schrift zijn, en dat we deze eenheid van ambtsdragers, die samen belast zijn met een bijzondere verantwoordelijkheid voor de gemeente, niet moeten losmaken.

Konklusie

U legde ons ter advies de vraag voor: „of het Schriftuurlijk antwoord is zusters der gemeente te roepen tot de bediening van het diakenambt in Christus’ kerk.”

Om het bovenstaande samen te vatten: als we de Schrift nagaan, dan vinden we daarin veel over de grote rol van zusters in de gemeente, maar de ambten van ouderling en voorzover wij zien ook van diaken waren taken, waarvoor broeders werden gekozen, aangewezen, aangesteld. Als wij zusters daartoe roepen, tot het diakenambt, dan gaan we in een richting waarin onze Heer en zijn apostelen ons niet zijn voorgegaan. Waarin zij ons niet hebben gedrongen. Wat dringt ons dan wel? Daarover zullen wij onszelf en elkaar dan rekenschap hebben te geven. En daarbij zal dan meer aan de orde moeten komen dan alleen het diakenambt. Dit punt te isoleren van de andere vragen, we zeiden het al in het begin, is niet goed mogelijk.

Vloeken in de literatuur (EX LIBRIS)

In „Trouw” van 27 februari had ik al gelezen dat het boekje van Hans Werkman, „Vloeken in de moderne literatuur” verschenen was. Ik heb het nu zelf ook gekregen en ik wil beginnen met te zeggen dat ik er heel wat positiever over oordeel dan Van Zweden in „Trouw”. Ik vraag me zelfs af: Zou die Van Zweden het boekje wel helemaal gelezen hebben? Hij schrijft: „Het komt op de arge-loze lezer van deze brochure wat onthutsend over dat in een cultuur die ooit christelijk heette maar die sinds Verdun en Auschwitz zo ongeveer honderd miljoen levens verwoestte (meestal in de naam van de goden) het gebruik van het woordje god ter sprake wordt ge-bracht.”

Maar Van Zweden heeft natuur-lijk helemaal niet een echt arge-loze lezer op het oog! Integen-deel, hij denkt aan lezers die zich thuis voelen bij de volgen-de moderne kreten: „Een cul-tuur die zich opmaakt om al wat leeft te verwoesten, en die dui-zenden Auschwitzen opstapelt om desnoods dertig werelden op te blazen of te vergifigen, moet niet verbaasd zijn als het woord-je god dat aan de basis van dat systeem ligt, mee tuimelt”. Dát schrijft Van Zweden in het christelijke Trouw. En daarmee wordt Werkman absoluut geen recht gedaan! Wie niet serieus in wil gaan op de brochure, moet er maar liever helemaal niets over zeggen.

Werkman begint met te vertel-len dat „vloeken” ook al in oude literatuur voorkomen, het is echt geen verschijnsel van speciaal onze tijd. Wat de moderne lite-ratuur betreft, constateert Werk-man dat God daar in het alge-meen afwezig is, maar dat zijn naam er als een lege huid is achtergebleven. Het woord „God” betekent vaak niet meer dan: ach, au, of hé. Dat is dus, een echt ijdel, dat wil zeggen leeg, zinloos gebruik van de naam van de Allerhoogste. En nu vindt Van Zweden in Trouw het een achterhaald station om ons druk over te maken, maar Werkman schrijft terecht dat God zelf daar anders over denkt: De Here zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel ge-bruikt.

Het misbruik van Gods naam in de literatuur is niet alleen een ijdel gebruik, het getuigt ook van taalarmoede. Aldus Werkman. Men sleept God bij een situatie waar men Hem niet echt bij wil hebben. Ook de vraag of vloeken in een boek functioneel kan zijn, komt aan de orde. De zaak is ingewikkelder dan men wel eens denkt. De schrijver die citeert wat bepaalde mensen zeg-gen, vloekt niet zelf; dat doen de personen in zijn boek. Jan den Hartog b.v. geeft gesprekken tussen zeelui weer en daar pas-

DOOR M. DE JONGE VOORBURG

sen die vloeken in. En in de bij-bel komen ook vloeken en ver-vloekingen voor. Ik heb in Op-bouw het probleem al eens aan de orde gesteld: mogen we de bijbel óók als voorbeeld gebrui-ken en als een norm hanteren als we ons afvragen welke taal-uitingen wel of niet geoorloofd zijn?

Het is prettig te merken dat Werkman niet al van te voren zijn mening klaar had en er daarna argumenten bij is gaan zoeken. Hij durft ook uitspraken te doen die niet zo absoluut zijn. Hij keurt het af als mensen vloeken, maar hij verwijst een boek waarin wel gevloekt wordt, niet regelrecht naar de brandstapel. Met instemming citeer ik boven-dien het volgende: Christenen hebben overigens wel degelijk indirect gevloekt in boeken, wanneer ze snel God voor hun romankarretje spanden om het verhaal, via een ongeluk met een daarop volgende bekering of zo-iets, naar een romantisch en ge-lukkig einde te rijden. Dit is niet alleen een ijdel gebruik van de naam van God, maar zo'n auteur

probeert God zelf te misbruiken. Ook is het mogelijk dat een boek te vroom is, dat er te veel God en godsdienst in gestopt is. Zelfs psalmberijmingen en gees-telijke liederen kunnen de naam van God ijdel gebruiken, wan-neer ze „Heer” al te vlot laten rijmen op „eer” en „God” op „lot”.

Kijk, zoiets is me uit het hart gegrepen. We zijn er niet klaar mee boeken alleen maar fel te veroordelen omdat erin „ge-vloekt” wordt, we mogen ook wel eens oog krijgen voor het heel bedenkelijke in menige zo-genaamd christelijke roman of dichtbundel. Trouwens, is in de kerkgeschiedenis Gods naam ook niet dikwijls léég, ijdel, gebruikt, bijvoorbeeld als men medebroeders en -zusters volkomen ten onrechte ging schorsen of uit-werpen? Ik ben ervan overtuigd dat de Here hen die dat deden, geenszins onschuldig zal houden. Er staan in deze brochure din-gen waarop ik misschien nog wel eens terugkom. Ik denk b.v. dat het niet zo duidelijk is wát we onder „vloeken” moeten ver-staan. Er zal ook verschil ge-maakt moeten worden met „godslastering”. En ik vraag me, eerlijk gezegd, af: betekent het overbekende Nederlandse gvd echt een zelfvervloeking: God verdoeme mij? Het lijkt me niet uitgesloten, ook taalkundig niet, dat het om een aanvoegen-de wijs gaat, zonder lijdend voor-werp. Dan is het vooral een ver-vloeking van een situatie of ge-beurtenis. Niet dat ik daarmee wil zeggen dat de vloek minder erg is, maar het kan wél tot een andersoortige benadering leiden. Voorlopig stop ik weer. De bro-chure van Hans Werkman heet: Vloeken in de moderne litera-tuur. Zij is uitgegeven bij Buijten en Schipperheijn en kost f 5,-. Aanbevolen!

DE BETEKENIS VAN DE REFORMATISCHE BEWEGING VAN DE JAREN '30 VOOR HET GEREFORMEERDE LEVEN

Verbetering

Een goed geïnformeerde lezeres van bovenbedoelde artikelen vestigt er mijn aandacht op dat het niet juist is te stellen dat een predikant van de vrijgemaakte gemeente van Groningen een samenspreking begon (in de jaren '60) met de synodale gereformeerde kerk ter plaatse (artikel 5, Opbouw 21-2-'86, blz. 59).

Het ging om een mondeling verzoek tot samenspreking van de synodale kerk ter plaatse, welk verzoek door de desbetreffende vrij-gemaakte kerkeraad werd afgewezen. Een van de vrijgemaakte pre-dikanten betreurde de wijze van afwijzing en heeft daarvan aan synodale collega's uitdrukking gegeven. Van vrijgemaakte zijde is dit geacht een begin van samenspreking te zijn.

De „samensprekingsprocedure” met haar gevolgen is daaruit ont-staan.

A. Keizer

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288
Gironummer 404945
t.n.v. Geref. Persver. Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar.
Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Rotterdam-Overschie

In Rotterdam-Oost is de laatste jaren een nieuwe stad ontstaan van 200.000 inwoners. Die om-vat o.m. Capelle a/d IJssel, Nieuwerkerk a/d IJssel, Krim-pen a/d IJssel, Alexanderstad en Ommoord.

Nu iets meer dan de helft van de kerkleden van Rotterdam-Overschie naar het Oosten is getrokken (300 zielen) heeft de kerkeraad besloten om geduren-de 1 jaar een proef te nemen met een tweede preekplaats in de morgendiensten. Deze diensten worden met ingang van 16 maart gehouden in de aula van de PABO aan de Kreeftstraat 44 te Rotterdam-Oosterflank en van-gen aan om 9.30 uur.

Vergadering van de regio Kampen van 6 maart 1986

De vergadering geeft, op grond van aanwezige stukken, instem-mend advies voor de bevestiging van ds H. J. Zuidhof door de kerken van Marknesse en Zwart-sluis. Bevestiging zal plaats vin-den op vrijdag 21 maart 1986 in het gebouw van de Ned. Herv. Kerk aan de Kerkstraat te Zwartsluis.

De kerk van Almere meldt dat in Zeewolde vanaf 1-1-'86 morgen-diensten worden gehouden. Op

2 maart 1986 is aldaar de eerste ouderling bevestigd.

De kerk van Kampen deelt mede dat zij een beroep heeft uitgebracht op ds F. van Deursen van Apeldoorn.

De volgende regiovergadering zal worden gehouden op 9 oktober 1986 te Emmeloord.

Bruggehoofd

Ben je van plan deze zomer naar Groningen te komen in verband met je studie of opleiding? Weet je dan wel van het bestaan van het Bruggehoofd? Nee?

Wel, het Bruggehoofd is het gemeentecentrum van de Ned. Geref. Kerk (de Tehuisgemeente) te Groningen. Er vinden allerlei activiteiten plaats van deze gemeente, zoals vergaderingen, bijbelkringen, lezingen, en jongeren-maaltijden. Maar, wat voor jou op dit moment belangrijker is, er zijn daar ook kamers te huur voor nieuwkomers voor de duur van één jaar. Je kunt dan gemakkelijk kennis maken met de gemeente en haar activiteiten. Je woont niet direkt alleen; er wonen zeven mensen, waarvan drie of vier 'vast', dat wil zeggen dat ze er langer wonen dan één jaar, en die verantwoordelijk zijn voor het reilen en zeilen van het huis. 's Avonds wordt er gezamenlijk gegeten. Vanuit dit huis kun je gemakkelijk een kamer zoeken in de stad.

Als je meer wilt weten, of belangstelling hebt voor zo'n kamer, schrijf of bel ons vóór 1 juni a.s.

Bruggehoofd,
Oosterhaven 12,
9723 AP Groningen
Tel. 050-141390.

Evangelische Stichting Jongerenhuisvesting Rotterdam

Kom je dit jaar naar Rotterdam? Ga je in het komende seizoen in Rotterdam wonen om daar te studeren of te werken en zoek je daarom woonruimte?

Misschien kan de Evangelische Stichting Jongerenhuisvesting Rotterdam je onderdak geven.

Deze stichting heeft een groot huis, waarin 9 mensen, voor een jaar, een kamer kunnen huren. Uiteraard met gebruik van keukens, toilet en douche. Het huis ligt in het centrum van de stad. De huurprijzen variëren tussen de f 200,- en f 350,-. Ook zijn er twee kamers beschikbaar voor mensen, die voor een korte tijd in Rotterdam verblijven vanwege bijvoorbeeld een stage in deze stad.

Er is een hoofdbewoner. En tussentijdse vinden er in het huis regelmatig gezamenlijke activiteiten plaats (zoals bijvoorbeeld een

maandelijks gemeenschappelijke eetavond).

Wil je meer over dit huis weten, vraag dan inlichtingen bij:

Secretariaat E.S.J.R.,
G. v. Wolfswinkel v. Gemeren,
Gratamastraat 6,
3067 SE Rotterdam
Tel. 010-202437.

Cogma-varia

We delen u thans reeds mede, dat de eerstvolgende Cogma-bezoekreis gehouden zal worden D.V. van vrijdag 18 tot en met woensdag 23 april 1986.

Ds W. Smouter, Ned. Geref. predikant te Rijswijk Z.H. hoopt op zondag 20 april voor te gaan in de kerkdienst van het militair garnizoen te Bergen-Hohne.

Ds A. v. d. Veer, Chr. Geref. predikant te Zwolle zal tevens deze reis meemaken, evenals de bestuursleden de brs. G. J. Grevers en M. Landman.

Voorts zal op verzoek van de Prot. Geestelijke Verzorging te Blomberg het Cogma bij monde van drs C. Langbroek, Chr. Geref. predikant te Drachten, D.V. op zondag 20 april 1986 een vacaturebeurt vervullen in de kerkdienst van de Luchtmachtbasis te Blomberg, W.Did. En tot slot delen we nog mede, dat de gecombineerde bestuursvergadering van de beide commissies zal plaats vinden D.V. vrijdag 4 april 1986, 's avonds half acht in één der lokalen van de Chr. Geref. Barnabaskerk te Apeldoorn.

Suggesties voor deze vergadering kunt u 1 week vóór deze vergadering indienen bij het secretariaat.

Voor kerkdiensten op de cassetteband: aanvragen bij M. Landman, Bariamstraat 19, 7334 AJ Apeldoorn. Voor kerkdiensten op de videoband, systeem Philips 2000, aanvragen bij H. J. Bosch, Hekselbrink 83, 7544 BV Enschede. Voor de Cogmageluidsfilmen, duur anderhalf uur, aanvragen bij H. J. Bosch.

Voor het boekwerkje: „Als christen de dienst in en uit” bij H. J. Bosch. Uiteraard zijn al deze diensten gratis.

H. J. Bosch

Ontmoetingsdag 1986

19 april a.s. in de Veluwehal te Barneveld.

Het thema van de dag is: 'Vrijheid! Het zal me een zorg zijn.' Er zijn aparte programma's voor kinderen en tieners. In de middagpauze kunt u de keuze-programma's bezoeken. Opgave voor stands aan: S. Grijpstra, Kalmoessingel 32, 8265 CR Kampen. Tel. 05202-15466.

Want Gij hebt mijn leven gered van de dood, immers ook mijn voet van aanstoot, zodat ik voor Gods aangezicht mag wandelen, in het licht des levens.

Ps. 56 : 14.

Op 11 maart 1986 heeft God tot Zich genomen Zijn kind, mijn innig geliefde man, onze lieve vader en fijne opa

WILLEM SCHEELE
geboren 27-01-1905.

Gorssel, M. E. SCHEELE-CONTANT
kinderen en kleinkinderen

7213 VT Gorssel
Parallelweg 17

Met ontroering heeft de Nederlands Gereformeerde Kerk te Arnhem e.o. vernomen, dat de Here God

DS WILLEM SCHEELE,

dienaar van het Evangelie van Jezus Christus,

tot Zich heeft geroepen op de gezegende leeftijd van 81 jaar.

Wij kunnen de Here niet dankbaar genoeg zijn voor wat zijn trouwe dienst met het Woord van 1947 tot 1972, en zijn hechte verbondenheid met onze gemeente tot op de dag van heden, aan genade van Gods Geest over ons heeft betekend.

Wij gedenken hem naar de belofte van zijn Zender:

„Zie toe op uzelf en op de leer...; want door dit de doen zult gij zowel uzelf als hen, die u horen, behouden.” (1 Tim. 4:16)

Naar diezelfde belofte bidden wij Mevrouw Scheele, die haar man ook in heel zijn dienst zo na stond, en hun kinderen de krachtige troost van de Here toe.

Voor de kerkeraad,
K. B. HOLWERDA
F. VAN GORKUM

Arnhem, 11 maart 1986

In de serie

HULP BIJ BIJBELSTUDIE (18)

is in februari verschenen:

Abraham

door Ds M. H. T. Biewenga

27 pagina's. f 5,90.

In deze brochure, uitgegeven door de Stichting Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk, wordt een deel van het bijbelboek Genesis behandeld. In twaalf schetsen laat ds Biewenga ons zien hoe de Here met Zijn heil door de (wereld)geschiedenis gaat, op weg naar de Here Jezus; we laten ons daarbij de bemoediging niet ontgaan, die God ook ons telkens weer geeft door de manier waarop Hij omgaat met Zijn vriend Abraham. Door de vragen en opdrachten die tussen de schetsen door aan de orde komen is de bundel ook heel geschikt voor gebruik op jeugdvereniging en bijbelkring.

Te bestellen door overmaking van f 5,90 per exemplaar op giro 3910300 t.n.v. Stichting N.G.J., Zaandam Of bij de administratie: Laura Strating-Janssens, Weszanerdijk 136, 1507 AL Zaandam. Tel. 075-351408.

Aan onze adverteerders

Indien U voor het plaatsen van een advertentie ons een zgn. „print” toezendt, zijn wij genoodzaakt om extra kosten in rekening te brengen voor het maken van een MAT LEESBAAR NEGATIEF. Mocht U ons direkt een MAT LEESBAAR NEGATIEF kunnen leveren dan is ons dat zeer welkom en worden er geen extra kosten in rekening gebracht. De drukker

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN DIT BLAD !

DRUKWERK

Keuze uit meer dan
1000
geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten

Bij geboorte en huwelijk ontvangt u een felicitatiepakket.

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”
Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)